
Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2021:2

Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner. I motionerna 2021:9 och 2021:75 föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för fri respektive friare församlingstillhörighet. I motion 2021:6 föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda förtroendeuppdrag i fritt vald församling. I motion 2021:73 föreslås att uppdra åt kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär en ökad möjlighet för förtroendevalda i församling och pastorat att behålla sina uppdrag mandatperioden ut. I motion 2021:2 föreslås att ändra kyrkoordningen så att man kan vara förtroendevald mandatperioden ut även i ett kyrkoråd i ett pastorat. Utskottet föreslår att motionerna avslås.

Till betänkandet finns fyra reservationer och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:2,
2. avslå motion 2021:6,
3. avslå motion 2021:9,
4. avslå motion 2021:73,
5. avslå motion 2021:75.

Motionernas förslag

Motion 2021:2 av David Castor, Förtroendeuppdrags upphörande

Kyrkomötet beslutar att i kyrkoordningens 33 kap. 10 §, punkt 2, stryka orden ”i en församling”, så att ny lydelse blir:

En ledamot eller ersättare i ett kyrkoråd eller i ett församlingsråd får behålla sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden om han eller hon kan fortsätta att fullgöra uppdraget och inte samtidigt har något förtroendeuppdrag i en annan församling eller ett annat pastorat.

Motion 2021:6 av Karl-Gunnar Svensson, Förtroendeuppdrag i fritt vald församling

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det blir möjligt att bli vald till förtroendeuppdrag i ett annat pastorat eller i en annan församling än det pastorat/den församling som man är kyrkobokförd i.

Motion 2021:9 av Olov Lindquist m.fl., Fri församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan göra det möjligt för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Motion 2021:73 av Marie Rydén Davoust m.fl., Förtroendevald hela mandatperioden

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär ökad möjlighet för förtroendevalda i församling och pastorat att behålla sina uppdrag mandatperioden ut.

Motion 2021:75 av Olle Reichenberg m.fl., Friare församlingstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för friare församlingstillhörighet.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2021:6, 2021:9 och 2021:75 i Ln 2021:13y, *bilaga 1*.

Yttrande från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2021:2 i Kn 2021:4y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Tillsyns- och uppdragsutskottet har yttrat sig över motionerna 2021:2 och 2021:73 i TU 2021:2y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Församlingstillhörighet

I 4 § första stycket lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns bestämmelser om församlingens organisatoriska uppbyggnad. Församlingen är enligt första stycket lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Av tredje stycket samma paragraf framgår att det också kan finnas icke-territoriella församlingar. Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den så kallade territorialprincipen tillämpas. Begreppet bosatt är enligt förarbetena något vidare än begreppet folkbokförd och den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt (prop. 1997/98:116, s. 51). I motiven uttalades följande.

Den territorialprincip som rymts i den nuvarande ordningen är av stor betydelse för kyrkans organisatoriska identitet. Den är dessutom avgörande för att principen om rikstäckning skall kunna uppfyllas. Vid 1995 års kyrkomöte uttalades att territorialprincipen skall framgå av lagen om Svenska kyrkan (a. bet. s. 32).

Enligt riksdagens principbeslut bör det i lagen om Svenska kyrkan slås fast att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar dem som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom

församlingen. En utgångspunkt för reformen är att församlingarnas kommunstatus skall upphöra. Av detta skäl har utredningen ansett att det saknas anledning att knyta tillhörigheten till den statliga folkbokföringen. Utredningen har i stället föreslagit att uttrycket ”bosatt” skall användas. Förslaget har fått ett mycket positivt mottagande. Också regeringen ställer sig bakom förslaget. Som utredningen uttalat är begreppet bosatt något vidare än begreppet folkbokförd. Den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt.

En förutsättning för att den statliga hjälpen med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan, dvs. administrationen av kyrkoavgift, skall kunna fungera torde dock vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift.

Fram till 1 januari 2016 var den som tillhörde Svenska kyrkan tillhörig den territoriella församling där han eller hon var folkbokförd. Den 29 maj 2013 beslutade riksdagen att bifalla förslagen i prop. 2012/13:120 *Folkbokföringen i framtiden*. Beslutet trädde i kraft 1 januari 2016 och innebär bland annat att folkbokföring sedan dess inte längre sker i en församling inom Svenska kyrkan. I stället sker folkbokföring på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen (1991:481). Detta fick till följd att Svenska kyrkans församlingsindelning blev en intern fråga för Svenska kyrkan. Som en ytterligare följd av riksdagens beslut ersattes termen folkbokförd i kyrkoordningen med termen kyrkobokförd (se vidare KsSkr 2015:3, TU 2015:1). Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör, enligt gällande ordning, den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd (35 kap. 1 § kyrkoordningen). En person ska kyrkobokföras inom det territoriella område där personens folkbokföringsadress är belägen eller i vissa fall, efter ansökan, i den icke-territoriella församling som personen har rätt att tillhöra (1 a §). Om en person saknar känd hemvist eller endast är folkbokförd i en kommun, ska personen kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på fastighet (1 b §). Av 2 § lagen om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om en fri eller friare församlingstillhörighet har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgift att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1). I denna utredning resonerades kring ett antal möjliga modeller, från en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte är förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att de i vissa andra fall kunde bedömas som mer eller mindre svårförenliga med lagens bestämmelser. För en utförlig beskrivning av frågans tidigare behandling i övrigt fram till 2009 hänvisas till organisationsutskottets betänkande *Församlingstillhörighet* (O 2009:3). Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Motionerna (2010:38, 2010:53, 2011:36 och 2011:83) avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den så kallade strukturutredningen hade att behandla (O 2010:5). Organisationsutskottet uttalade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsändringen kyrka-stat och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan var en del av denna

uppgörelse (O 2011:8). I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt, är en av de centrala frågorna i diskussionerna gällande friare församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks av organisationsutskottet under kyrkomötet 2011, då utskottet i sitt betänkande *Friare församlingstillhörighet* (O 2011:8) uttalade att utredningens förslag innebar att många av de problem som förknippats med den dåvarande ordningen skulle få sin lösning. Strukturutredningen framhöll också att det inte finns några restriktioner mot att fira gudstjänst och vara engagerad i församlingsverksamhet i vilken församling som helst. Vidare anfördes att utredningen inte såg några skäl till att ta initiativ till ändringar i lagen om Svenska kyrkan.

Även vid 2013 års kyrkomöte väcktes frågan om friare församlingstillhörighet genom en motion (2013:41). Motionärerna önskade att kyrkomötet skulle uppdraga åt kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den då pågående så kallade utjämningsutredningen, som senare avlade betänkandet *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* (SKU 2015:1), att inom utredningens ram också undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. Kyrkomötet avslöt motionen. I betänkandet *Valfri församling* (O 2013:10), som föregick kyrkomötets beslut, konstaterade organisationsutskottet återigen att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Utskottet menade att inget nytt hade framkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande och påpekade också att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet.

Vid 2014 års kyrkomöte avslögs vidare en motion (2014:106) om att skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. Organisationsutskottet anslöt i sitt betänkande *Valfri församling* (O 2014:9) till sina tidigare uttalanden och menade att de argument som tidigare förts fram som skäl för avslag alltså var gällande. Utskottet anförde vidare att frågan inte minst handlar om Svenska kyrkans identitet som öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet. Denna identitetsbild, som fastslagits i lagen om Svenska kyrkan, var en del av uppgörelsen med staten vid relationsändringen och något som utskottet anförde att det fortsatt ville slå vakt om. Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av motionärernas önskemål innebära att steg skulle tas i en riktning mot en uppluckring av territorialprincipen och därmed en försämring av förutsättningarna för bedrivandet av en rikstäckande verksamhet. Med valfrihet i församlingstillhörighet menade utskottet att det föreligger en risk för att konkurrenssituationer kan uppstå bland församlingar. Detta ansågs inte önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Slutligen menade utskottet att frågan om församlingstillhörigheten är av mindre betydelse för många av kyrkans medlemmar, eftersom medlemskapet i Svenska kyrkan som trossamfund är viktigt och inte själva församlingstillhörigheten. Av den anledningen skulle också en valfrihet i frågan om församlingstillhörighet riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

I en motion (2015:87) till kyrkomötet 2015 föreslogs, i samband med införandet av termen kyrkobokförd, att kyrkostyrelsen skulle utreda möjligheten för en tillhörig att kvarstå som tillhörig i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande. Motionen avslögs av kyrkomötet på förslag av tillsyns- och uppdragsutskottet. I sitt betänkande *Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling* (TU 2015:1) menade tillsyns- och uppdragsutskottet att den valfrihet som efterfrågades inte är förenlig med bestämmelsen i 4 § lagen om

Svenska kyrkan, där det anges att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Även om lagstiftningen som gäller folkbokföring ändrades den 1 januari 2016 gäller den angivna bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om församlingstillhörighet grundad på bosättning. Utskottet ansåg det därför inte vara ändamålsenligt att i kyrkoordningen införa bestämmelser som inte överensstämmer med bosättningsbegreppet som det är definierat i folkbokföringslagen.

Frågan behandlades senast under kyrkomötet 2018 genom en motion (2018:8), i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. I yttrande över motionen upprepade läronämnden vad man tidigare uttalat vid ett flertal tillfällen om territorialprincipen, nämligen att den är en grundläggande del av Svenska kyrkans tradition och självförståelse. Samtidigt menade läronämnden att vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan variera och att det inte finns några teologiska och läromässiga skäl för att den territoriella principen endast ska grundas i den skattetekniska folkbokföringen (Ln 2018:4y). Organisationsutskottet föreslog i sitt betänkande Valfri församlingstillhörighet (O 2018:5) att motionen skulle avslås med hänvisning till kyrkomötets tidigare behandling och beslut i frågan samt att de förändringar som genomfördes till följd av den så kallade strukturutredningen har lett till ökad valfrihet vad gäller församlingsengagemang. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Behandling i Sveriges riksdag

Riksdagen har vid ett antal tillfällen avstyrkt motioner om förändring av lagregleringen av församlingstillhörighet i Svenska kyrkan. Våren 2006 avstyrkte konstitutionsutskottet motioner av sådant slag med motiveringen att det inte fanns skäl att förorda en förändring eller omprövning av tidigare beslut om relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (bet. 2005/06:KU18 s. 9. Därefter har utskottet vidhållit sitt tidigare ställningstagande (bet. 2006/07:KU13, 2008/09:KU7, 2009/10:KU7, 2011/12:KU12, 2013/14:KU27, 2015/16:KU12, 2017/18:KU29, 2020/21:KU18).

Om valbarhet och förtroendeuppdragets upphörande

Gällande bestämmelser m.m.

I inledningstexten till sjunde avledningen i kyrkoordningen anges ”att de förtroendevalda har av församlingen fått i uppdrag att ta ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd och dess förvaltning skött. De utövar sina uppdrag inom ramen för det mandat som tillhör det förtroendevalda organ som de ingår i.” Att det finns förtroendevalda som tar ansvar för att den grundläggande uppgiften blir utförd och personer som fullgör uppdragen som förtroendevalda är också ett församlingskriterium enligt bestämmelserna om den kyrkliga indelningen (37 kap. 2 och 3 §§).

Enligt kyrkoordningens terminologi menas med förtroendevald de personer som vid kyrkliga val har utsetts till ledamöter, ersättare och ordförande i beslutande och verkställande organ (33 kap. 1 §). Den som fyller 18 år senast på valdagen, är döpt, tillhör Svenska kyrkan och kyrkobokförd i en församling kan enligt huvudregeln i kyrkoordningen väljas till uppdrag som förtroendevald i församlingen, det stift som församlingen tillhör och kyrkomötet. Den som är kyrkobokförd i en församling som ingår i ett pastorat kan också väljas till förtroendeuppdrag i pastoratet och i annan församling inom pastoratet (33 kap. 4 §). Det är en avvikelse från kravet att vara kyrkobokförd inom det område som valet avser. Den ordningen beslutades av 2012

års kyrkomöte (KsSkr 2012:5, O 2012:2, KmSkr 2012:2) som en del av de anpassningar till de nya bestämmelserna i kyrkoordningens andra avdelning om den lokala strukturen som beslutades samma år.

I 33 kap. 10 § finns bestämmelser om när ett uppdrag som förtroendevald upphör under innevarande mandatperiod. Huvudregeln är att när en förtroendevald upphör att vara valbar upphör uppdraget genast. Regeln aktualiseras inte vid flytt mellan församlingar inom ett pastorat. Bestämmelserna i paragrafens andra stycke, andra punkten, innebär undantag från huvudregeln i de fall en förtroendevald enbart flyttat. En ledamot eller ersättare i ett kyrkoråd i en församling eller i ett församlingråd får behålla sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden. En förutsättning är dock att han eller hon kan fortsätta att fullgöra uppdraget och inte samtidigt har något annat uppdrag i en annan församling eller ett annat pastorat. Undantaget omfattar bara uppdraget i det verkställande organet i en församling och inte kyrkoråd i ett pastorat eller kyrkofullmäktige.

Inför kyrkoordningens tillkomst

Frågan om rösträtt och valbarhet i annan församling berördes i samband med kyrkoordningens förarbeten. I betänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) konstaterades att det i kyrkomötet vid en rad tillfällen under flera år väckts motioner i syfte att få till stånd lagändringar som möjliggör för enskilda kyrkotillhöriga att själva välja församlingstillhörighet. Kyrkomötet uppgavs senast 1995 (1KL 1995:8), ha avslagit sådana förslag och i detta sammanhang framhållit att den s.k. territorialprincipen är historiskt grundad och tillgodoser viktiga pastorala hänsyn. I betänkandet uppgavs vidare att denna ordning också nära sammanhänger med förutsättningarna för Svenska kyrkan att fungera som en rikstäckande folkkyrka och att en rörlig församlingstillhörighet har bedömts medföra en mängd svårlösta juridiska och administrativa problem, exempelvis beträffande rösträtt, valbarhet, besvär rätt och skattskyldighet (SKU 1998:4 s. 67).

I betänkandet hade utredningsgruppen analyserat och prövat de motiv som framförts och som skulle kunna föras fram för införande av möjligheter till anknytning i form av rösträtt och/eller valbarhet i annan församling, exempelvis att man känner sig ha sin ”andliga hemvist” i annan församling. I sina överväganden framhöll utredningsgruppen att normalsituationen måste vara rösträtt och valbarhet i den församling i vilken man är folkbokförd och till följd härav erlägger kyrkoavgift. Beträffande valbarhet angavs bland annat att valbarhet inte ska kunna föreligga till det beslutande organet i annan församling, kyrkofullmäktige/direktvalt kyrkoråd. Ett principiellt skäl för detta uppgavs vara att sambandet borde upprätthållas mellan folkbokföring/erläggande av kyrkoavgift och beslutanderätt i frågor om mål och inriktning av församlingens verksamhet och disposition av medel som genom kyrkoavgiften kommer församlingen till del. Vidare angavs att det i sammanhanget också är viktigt att notera att bland kriterierna för en församling förutsätts ingå att det i församlingen ska finnas människor som är beredda att åtaga sig förtroendeuppdrag i erforderlig omfattning. Det ska därför inte vara möjligt att avhjälpa brister genom rekrytering utifrån. En generell möjlighet till valbarhet i annan församling skulle enligt utredningsgruppens uppfattning innebära ett alltför stort avsteg från territorialprincipen (SKU 1998:4 s. 69 ff.). Centralstyrelsen instämde i utredningens förslag (CsSkr 1999:3 s. 2–229).

Vad gäller bestämmelsen i 33 kap. 10 § om upphörande av förtroendeuppdrag kom den till vid 1999 års kyrkomöte. I skälen till förslaget (CsSkr 1999:3 del 2) lyfte Centralstyrelsen fram att undantaget från huvudregeln grundar sig på att en kyrkorådsledamot i en församling fortfarande kan ha viktiga bidrag att ge. Det föreligger ett

gemensamt intresse för församlingen och kyrkorådsledamoten i att personen stannar kvar resterande mandatperiod. Att det kan ta tid att etablera sig i en ny församling anges som ytterligare ett skäl. Centralstyrelsen ansåg inte att det förelåg skäl att införa en möjlighet att kvarstå i uppdrag i en samfällighet för den som flyttar till en församling utanför samfälligheten. I skälen uttalades följande ”Det är för uppdragen i församlingen som de skäl till en förändring som framförts i debatten särskilt gör sig gällande.” Möjligheten att behålla sitt uppdrag är en generell rättighet och kräver inte ett formellt beslut av kyrkofullmäktige. Det är den förtroendevalda som bestämmer om han eller hon ska kvarstå i sitt uppdrag. En förutsättning som nämndes i kyrkoordningsskrivelsen är att ersättningsreglerna utformas på ett sådant sätt att flytten inte innebär höga kostnadsersättningar. Bestämmelsen fick sin nuvarande utformning till följd av 2012 års strukturbeslut (KsSkr 2012:5, O 2012:2, KmSkr 2012:2).

Utskottets överväganden

Motionerna 2021:9 och 2021:75 om församlingstillhörighet

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:9.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:75.

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen har frågan om fri eller friare församlingstillhörighet behandlats av kyrkomötet ett flertal gånger sedan relationsändringen. Enligt utskottet har de argument och slutsatser som framhållits i utskottets tidigare betänkanden fortsatt relevans. Utskottet vill ändå särskilt poängtera vikten av att inte skapa en konkurrens om medlemmar mellan församlingarna. Med anledning av detta och de skäl som utskottet anfört i tidigare betänkanden kring församlingstillhörighet menar utskottet att motionerna ska avslås.

Motionerna 2021:2, 2021:6 och 2021:73 om förtroendeuppdrag

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:2.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:6.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:73.

Angående motion 2021:2 och motion 2021:73 anser utskottet att den reglering som finns i 33 kap. 10 § kyrkoordningen gällande undantag från uppdragets upphörande, är ändamålsenlig. Utskottet anser således att det inte finns skäl att ändra kyrkoordningen på det sätt som föreslås i motion 2021:2 eller att uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda fler undantag på så sätt som föreslås i motion 2021:73. Vidare menar utskottet, i linje med vad som framförts av tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2021:2y), att i det beslutande organet, kyrkofullmäktige, bör det inte finnas möjlighet att behålla sitt uppdrag vid flytt ut ur församlingen eller pastoratet.

Med anledning av vad som anförts ovan föreslår utskottet avslag på motionerna 2021:2 och 2021:73.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan beträffande fri församlingstillhörighet anser utskottet att det inte heller ska vara möjligt att ha förtroendeuppdrag i fritt vald församling såsom föreslås i motion 2021:6. Motionen ska därför avslås.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Edith Skarke, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Roberth Krantz, Monica Lindell Rylén, Mattias Benke, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Håkan Widepalm, Benny Ahremark Persson, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg, Lars B Andersson, Irene Oskarsson och Lars-Ola Dahlqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Roger Eklund, Victor Ramström, Inger Harlevi, Ann-Christin Alexius, Kristina Bäckström, Arnold Boström, Christer Bengtsson, Margareta Karlsson, Gunvor Vennberg, Olov Lindquist och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Åsa Nyström och Karin Johannesson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall på motion 2021:6.

Irene Oskarsson

Reservation 2

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2021:2 med tillägget att ändringarna i kyrkoordningen som föreslås i motionen ska träda i kraft 1 januari 2022.

Irene Oskarsson, Per Lindberg, Sven Gunnar Persson, Olle Reichenberg och Elisabeth Kullenberg

Reservation 3

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2021:73.

Per Lindberg och Irene Oskarsson

Reservation 4

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2021:75.

Olle Reichenberg, Elisabeth Kullenberg och Per Lindberg

Särskild mening 1

Om jag hade haft rösträtt så hade jag yrkat bifall till motion 2021:9 Fri församlings-tillhörighet.

Olov Lindquist

Särskild mening 2

Jag ställer mig bakom reservation 2, som avser ett bifall till motion 2021:2 Förtroende-uppdags upphörande.

Marja Sandin-Wester

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:13y

Församlingstillhörighet och valbarhet

Läronämndens yttrande över motionerna 2021:6, 2021:9, och 2021:75

Läronämnden har med anledning av liknande frågeställningar yttrat sig vid kyrkomötena 2005, 2008, 2009, 2010, 2011 och 2018. I läronämndens yttrande 2010:7y anförde läronämnden:

Läronämnden framhåller att den territoriella principen syftar till att varje människa lokalt ska ha tillgång till Guds ord och sakrament. Denna princip utgör en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan dock variera. Det finns inga teologiska och läromässiga skäl för att den territoriella principen endast ska grundas i den skattetekniska folkbokföringen. Den skulle också kunna kopplas till andra sakförhållanden som anger lokal samhörighet, t ex arbetsplats, studieort eller ort för fritidsboende av regelbundet slag. Det hör till vår kyrkosyn att alla döpta har ett ansvar för sin lokala församling.

Svenska kyrkan har idag ett territoriellt församlingsbegrepp i enlighet med lag om Svenska kyrkan och 35 kap. 1 § kyrkoordningen. Kyrkoordningen identifierar fem undantag från detta.

Vidare definierar kyrkoordningen begreppet förtroendevald enligt följande (33 kap. 1 §).

Med förtroendevalda avses i denna kyrkoordning de personer som vid kyrkliga val har utsetts till ledamöter, ersättare och ordförande i beslutande och verkställande organ inom Svenska kyrkan.

Att vara förtroendevald i en församling i kyrkoordningens bemärkelse förutsätter att den förtroendevalda tillhör församlingen eller pastoratet. En ändring av denna valordning kräver därför en ändring av Svenska kyrkans församlingsbegrepp.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2021:4y

Förtroendeuppdrags upphörande

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2021:2

I motion 2021:2 föreslås en sådan ändring i 33 kap. 10 § kyrkoordningen att en ledamot eller ersättare i ett kyrkoråd i ett pastorat får behålla sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden efter att ha flyttat från pastoratet.

I sitt yttrande 2018:2y gjorde kyrkorättsnämnden följande påpekanden om vad som ur mer formell synvinkel behöver gälla när beslut ska fattas om ändringar i kyrkoordningen.

Det finns en reguljär uppställning av förslag till ändringar i kyrkoordningen. I en ingress anges alla ändringsförslag. Därefter följer kyrkoordningstexten med de stycken där ändringar föreslås skriven i två spalter och med direkta ändringar skrivna med kursiv. Slutligen finns en avslutning där tid för ikraftträdande och eventuella införandebestämmelser i övrigt anges. En standardiserad uppställning av detta slag bidrar till att skapa klarhet om ett förslags och ett besluts innehåll. Även om detta blir av större betydelse vid mer omfattande ändringar är det av värde att alltid följa samma mall.

Kyrkorättsnämnden konstaterar att beslutsförslaget i motionen inte följer denna mall och att det också saknas en tidpunkt för när den föreslagna ändringen i kyrkoordningen avses träda i kraft. Detta behöver finnas.

I yttrandet 2018:2y menade kyrkorättsnämnden vidare att ändringar i kyrkoordningen som inte är rent triviala men rör frågor av principiell betydelse behöver beredas på ett sådant sätt att olika konsekvenser blir väl belysta. Det är inte givet på förhand vad detta ska betyda i fråga om ett visst förslag. Med rent triviala ändringar avses primärt rättelser och liknande som inte innebär någon egentlig saklig förändring. Ändringar av principiell betydelse är regelmässigt föremål för utredning och därtill en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför.

Efter detta påpekande har kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inletat att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Digitalt sammanträde den 8 september 2021

På kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Mattias Benke, Stig Eriksson, Anna-Lena Järvstrand, Bengt Kjellgren, Manilla Nordanstig, Mats Törnered och biskop Eva Nordung Byström.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2021:2y

**Församlingstillhörighet och uppdrag som
förtroendevald**

Till organisationsutskottet

Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande över motionerna 2021:2 Förtroendeuppdrags upphörande, 2021:6 Förtroendeuppdrag i fritt vald församling och 2021:73 Förtroendevald hela mandatperioden.

Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterar inledningsvis att den naturliga utgångspunkten i en folkkyrka med rikstäckande verksamhet bör vara att man är förtroendevald i den församling som man bor i, inte minst av det skälet att de förtroendevalda representerar församlingens medlemmar.

Utskottet menar dock att det är relevant att i detta hänseende skilja på beslutande respektive verkställande organ. Utskottet anser att det är en god ordning att den som är förtroendevald i ett verkställande organ; kyrkoråd i en församling eller församlingsråd, kan behålla sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden i de fall den förtroendevalde flyttar ut från församlingen eller pastoratet. Enligt utskottet är det rimligt att detta ska kunna gälla även den som är ledamot i ett kyrkoråd i ett pastorat. Däremot bör det enligt utskottets mening inte komma i fråga att en förtroendevald i kyrkofullmäktige får behålla sitt uppdrag vid en flytt ut från församlingen eller pastoratet då sambandet mellan möjligheten att besluta om kyrkoavgiftens storlek och att omfattas av utdebiteringen av principiella skäl bör upprätthållas.

När det gäller motion 2021:6 avstår utskottet från att yttra sig.

Digitalt sammanträde den 6 oktober 2021

På tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Jonas Chongera, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Ekeröth Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.